

Nederland en Europa: wat leert de renaissance ons?

De integratie van Nederland in Europa: door sommigen verketterd en door anderen als noodzakelijk beschouwd. Een gesimuleerde pausverkiezing in de renaissance-colleges van historica Ada Palmer (University of Chicago) biedt een boeiend perspectief.

In een essay beschreef Palmer de simulatie van de verkiezing van de paus in de renaissance. Zij bootst die verkiezing – vier keer tot nu toe – met studenten na tijdens haar ‘Italian Renaissance Class’. Elke student participeert in dat proces als individu met een eigen pakket aan informatie over zijn/haar positie, doelen, achtergrond, persoonlijkheid, vijanden en medestanders, middelen, geld, titels, vermogen, leger, neven en nichten voor uithuwelijking, contracten die de betreffende student wel of niet kan tekenen, artiesten en leraren die gebruikt kunnen worden om invloed te vergroten en/of te verhandelen (‘ik geef je Leonarda als je mij drie legers geeft om mijn stad te beschermen’) enzovoort.

De rollen variëren. Er zijn machtige kardinalen met aanzienlijke economische bronnen en invloedrijke netwerken, maar ook kardinalen die met schulden, kwetsbaarheden en kortetermijnnoden in de eigen steden kampen en daardoor een ondergeschikte positie hebben. In de geheime kamer in de oneraardse gewelven huizen de gekroonde ‘Hoofden van Europa’ – de koning van Frankrijk, de koningin van Castilië en de Heilige Roomse Keizer – die geheime orders sturen naar hun medestanders in het conclaaf, de bijeenkomst van kiesgerechtigde kardinalen voor de verkiezing van de paus, om de verkiezing voor hen gunstig te beïnvloeden.

Destijds was de positie van de paus aanzienlijk wereldser dan nu. De macht en de invloed van de rijke katholieke kerk op de wereldpolitiek was groot. Zo werd de strijd tussen Portugal en Spanje over de verdeling van Zuid-Amerika opgelost door de paus.

Wat is de relevantie van deze gesimuleerde paus-verkiezing nu voor Nederland en haar relatie met Europa?

Palmer geeft inzicht in de uitkomsten van haar simulatie. Het startpunt is om geen specifieke uitkomst te verkrijgen. De verschillende spelers in de simulatie krijgen zo accuraat mogelijk de bronnen en doelen van hun historische figuren.

Sommige uitkomsten zijn vergelijkbaar genoeg om te kunnen stellen dat zij bepaald zijn door de spelers met de grootste economische en politieke krachten. De leidende kandidaten blijken onvermijdelijk de kardinalen met de meeste macht. Gewoonlijk is er ook een ‘wildcard’-kandidaat die de representant van een coalitie van mindere goden is. Om tot paus te worden verkozen zijn 14 stemmen nodig. Opvallend: de winnaars krijgen niet dezelfde 14 stemmen. Dientengevolge verschillen de uitkomsten sterk. De winnaar vertegenwoordigt echter altijd de grote krachten. De sterken blijven sterk, geld is macht, bloedbanden zijn belangrijker dan beloften, deugden zijn manipuleerbaar en uiteindelijk wordt een slechte man de paus. Oorlogen liggen altijd om de hoek. Waar en hoe verschilt sterk. De ‘koopsom’ die de nieuwe paus aan medestanders moet ‘betalen’, bepaalt waar de oorlogen plaatsvinden, of de inquisitie toleranter wordt, wie de koning van Napels wordt, et cetera.

Net als Acemoglu en Robinson in ‘Why Nations Fail’ concludeert Palmer dat de geschiedenis wordt bepaald door een reeks kleine, toevallige gebeurtenissen.

Een klein land als Nederland heeft een bijrol. Mits het in een alliantie met een grote bondgenoot opereert, kan Nederland niettemin invloed uitoefenen op de uitkomst van het onderhandelingsproces dat de komende decennia tussen China, de Verenigde Staten en Europa zal plaatsvinden. Drie grootmachten die de richting bepalen. Echter, in welke mate democratie, vrede en oorlog, gelijkheid, klimaat enzovoort gestalte zullen krijgen en/of houden, daaraan kan Nederland binnen Europa sturing geven. ■

Door **Thijs Jochems**,
Adviseur en Private
Investor